

Anna Moles i Mariné

Cap de la Unitat d'Impacte Ambiental, departament de Medi Ambient del Govern d'Andorra

Anna Moles i Mariné

L'Estratègia nacional del paisatge

Introducció

L'objecte d'aquesta presentació és exposar els fonaments, la cronologia d'elaboració i el contingut de l'Estratègia nacional del paisatge, document que va ser aprovat pel Govern l'abril del 2011 i que estableix les polítiques de paisatge que Andorra ha de dur a terme amb vista al 2020.

Aquestes polítiques de paisatge es basen en uns objectius de qualitat paisatgística que es detallen i es comenten. A continuació fem una presentació de les accions previstes per al període 2012-2015 per assolir aquests objectius de qualitat paisatgística, que també van ser aprovats pel Govern el febrer d'enguany. Cal remarcar l'important procés de participació ciutadana que va tenir lloc el 2010 en el marc del Fòrum de l'Estratègia nacional del paisatge i que va permetre consensuar els objectius i establir i prioritzar les accions.

Tot el procés d'elaboració de l'Estratègia que es presenta i els documents de base, com el *Mapa de les unitats de paisatge d'Andorra* i el *Catàleg del paisatge d'Andorra*, així com les accions fetes entre el 2012 i el 2015, estan publicats en un CD distribuït pel departament de Medi Ambient.

Fonaments de l'Estratègia nacional del paisatge

El Conveni europeu del paisatge

L'Estratègia nacional del paisatge, aprovada pel Govern el 27 d'abril del 2011, segueix els principis i els objectius del Conveni europeu del paisatge (d'ara endavant, CEP), que és l'únic text normatiu d'àmbit internacional que proposa un marc per a la gestió, la conservació i l'ordenació del paisatge. Aquest conveni va ser ratificat per l'Estat andorrà el 7 de març del 2012 i va entrar en vigor al Principat l'1 de juliol del mateix any.

Segons el CEP, el paisatge és "una part de territori tal com la percep la població, el caràcter de la qual resulta de l'acció de factors naturals i/o humans i de les seves interrelacions". La noció de paisatge inclou, doncs, els factors naturals i humans que s'interrelacionen i que els constitueixen, però també dóna molta importància a la percepció que té la població dels paisatges. Efectivament, el conveni reconeix que el paisatge és una part important de la qualitat de vida de la població i que té un paper destacat per a l'interès general, tant en l'àmbit cultural, com ambiental i social. El paisatge és, segons el conveni, un recurs favorable per a l'activitat econòmica

perquè pot generar llocs de treball vinculats a la seva gestió, ordenació o conservació. El paisatge també és el reflex de les tradicions en l'ús del sòl, hi trobem restes i testimoniatges de les activitats humanes passades. A més, és un element cada cop més essencial de l'atractiu turístic d'un país i el fet de poder-ne gaudir és cada cop més un dels motius de viatge i de visita d'un país. Finalment el paisatge és una part important de la qualitat de vida de la població, per a tothom i a tot arreu. Hi ha estudis que constaten que uns paisatges ben endreçats i acollidors poden generar benestar per a la població i afavorir-ne la salut.¹ Cal recalcar que aquest conveni no concerneix únicament els paisatges excepcionals i de gran qualitat, sinó que també engloba tots els paisatges de la vida quotidiana, tant si són de qualitat com si no ho són, tant si són en els medis naturals com rurals o urbans.

Amb la ratificació d'aquest conveni, les parts contractants es comprometen a dur a terme una sèrie de mesures generals i a adoptar unes mesures particulars. Aquestes mesures són les que es detallen a continuació:

- a. El reconeixement jurídic del paisatge com a component essencial de l'entorn de les poblacions, expressió de la diversitat del seu patrimoni comú cultural i natural, i fonament de la seva identitat.
- b. La definició i l'aplicació de polítiques del paisatge destinades a la protecció, la gestió i l'ordenament dels paisatges mitjançant l'adopció de mesures particulars (sensibilització, formació i educació sobre el paisatge, identificació i qualificació dels paisatges, establiment d'uns objectius de qualitat paisatgística, posada en pràctica de les polítiques del paisatge).
- c. L'establiment de procediments de participació del públic, de les administracions locals i regionals i dels altres actors socials concernits per la concepció i la realització de polítiques del paisatge.
- d. La integració del paisatge en les polítiques d'ordenament del territori, d'urbanisme i en les polítiques cultural, mediambiental, agrícola, social i econòmica, com també en les altres polítiques que poden tenir un efecte directe i indirecte en el paisatge.

Cronologia de l'elaboració de l'Estratègia nacional del paisatge
Del 2006 al 2009 el departament de Medi Ambient va elaborar amb l'equip tècnic del Servei de Gestió i Evolució del

Nota:

Nogué, Joan; Puigbert, Laura; Bretcha, Gemma (eds.) (2008). Paisatge i salut. Olot: Observatori del Paisatge de Catalunya; Barcelona: Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya. (Plecs de Paisatge; Reflexions; 1). ISBN: 978-84-612-4858-2.

Paisatge de la Universitat de Barcelona (Parc Científic de Barcelona) el conjunt d'estudis que han portat a la identificació de les unitats de paisatge d'Andorra i al *Catàleg del paisatge d'Andorra*. Aquest darrer estudi, que inclou mapes de diagnosi de potencialitat turística, prognosi del paisatge i qualitat del paisatge (valors), conclou amb un seguit de recomanacions per als paisatges que tenen l'objectiu de mantenir-ne les particularitats, potenciar-les i a la vegada buscar alternatives i solucions als canvis recents que s'estan produint en el territori andorrà.

Les recomanacions del Servei de Gestió i Evolució del Paisatge de la Universitat de Barcelona han permès elaborar una proposta d'objectius de qualitat paisatgística que el departament de Medi Ambient ha sotmès a un procés de participació ciutadana: el Fòrum de l'Estratègia nacional del paisatge, que va tenir lloc del 30 de novembre al 2 de desembre del 2010 i el 20 de desembre del 2010. En aquest fòrum van participar quasi setanta persones, que eren representants i tècnics dels comuns, i ministeris del Govern afectats, d'entitats socioeconòmiques com la Cambra de Comerç i l'Associació de Pagesos i Ramaders, de les ONG, i professionals de l'enginyeria i l'arquitectura que intervenen en el paisatge. Es van arribar a consensuar set objectius de qualitat paisatgística i es van definir i prioritzar noranta-nou accions per assolir aquests objectius.

Posteriorment, el departament de Medi Ambient va treballar les accions de manera que s'agrupessin les que podien formar una acció de més entitat i s'eliminassin les semblants. D'aquesta manera es van obtenir cinquanta accions que figuren classificades en el llibre d'accions de l'Estratègia nacional del paisatge, ordenades per categoria d'accions: normativa, educativa i conscienciació, instruments tècnics, estudis i recerca, creació d'organismes, instruments de gestió, instruments polítics, instruments econòmics i instruments de planificació.

Els objectius de qualitat paisatgística

Els treballs del Servei de Gestió i Evolució del Paisatge de la Universitat de Barcelona han evidenciat una sèrie de constatacions que resumim a continuació (vegeu el *Catàleg del paisatge d'Andorra*).

A Andorra coexisteixen tres tipus de paisatges ben

diferenciats segons la seva funcionalitat: els naturals, els rurals i els urbans. Aquests tres tipus es troben de forma imbricada i es poden identificar sense recórrer grans distàncies. Aquestes curtes distàncies que s'han de recórrer per passar d'un tipus de paisatge a un altre proporcionen una sensació de confort notable i a la vegada una capacitat de sorprendre amb canvis evidents i en poc espai i temps. Andorra és el país dels paisatges propers.

La verticalitat i el caràcter abrupte del relleu, l'abundor de tarteres, la presència d'aigua en diversos estats i els canvis cromàtics estacionals dels paisatges de dominància natural i rural són altres particularitats de tipus estètic i escènic.

Les infraestructures trenquen la relació harmònica i gradual entre els tres tipus de dominàncies principals dels paisatges que donen un caràcter especial al conjunt del paisatge andorrà.

El creixement accelerat dels espais urbans d'aquests darrers anys pot causar la sensació que hi ha un paisatge urbà predominant que no ha tingut temps d'adaptar-se al context natural i rural que l'envolta. No existeixen espais coixí o de transició amb els paisatges naturals i rurals. Moltes vies de comunicació passen dins o a prop dels nuclis urbans, cosa que reforça aquesta sensació de paisatge urbà dominant. La complexitat de les actuacions en zona urbana a causa de les característiques del territori fa la sensació que Andorra és un país en obres.

Els nuclis urbans propers, amb la seva oferta comercial, i els altres espais de serveis recreatius i turístics, amb un ampli ventall de possibilitats, fan atractiva i còmoda la visita al país. Els objectius de qualitat paisatgística que es van consensuar, i que exposem a continuació, deriven d'aquestes constatacions i dels debats que es van generar al seu voltant en les taules de treball del Fòrum de l'Estratègia nacional del paisatge.

Objectiu estratègic 1. Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats

Els paisatges naturals són els més prestigiosos i espectaculars del país, per tant cal conservar-ne la qualitat rellevant i restaurar les zones degradades. Cal mantenir la diversitat d'hàbitats, la seva connexió i funcionalitats, i la seva successió en altitud. Així mateix cal preservar els hàbitats d'aigua (estany, torrents i altres molleres), i respectar les zones amb

una dinàmica morfològica com ara les tarteres i les canals d'allaus. També és necessari conservar els elements del patrimoni cultural que s'hi troben i donar-los valor.

Objectiu estratègic 2. Uns paisatges rurals revalorats o potenciats

Els paisatges rurals són els més valorats per la població d'acord amb les enquestes efectuades en el marc del treball d'elaboració del *Catàleg del paisatge*. Segurament perquè formen un mosaic de prats, conreus i boscos, i contenen força elements històrics i identitaris, i són pròxims a la població. De fet, una part d'aquesta població viu en aquests paisatges. Per això cal mantenir-los en bon estat i afavorir el seu paper de zones de transició amables entre els espais urbans i els naturals d'alta muntanya. Cal mantenir els paisatges rurals de fons de valls, inclosos els cursos fluvials, conservar i donar valor a tots els elements històrics i naturals, gestionar els boscos com a fonts de biodiversitat, però també com a elements amb funcions importants com la de protecció d'allaus, per exemple. Igualment, cal potenciar una agricultura que permeti mantenir aquests paisatges però que tingui sortides comercials.

Objectiu estratègic 3. Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

La majoria d'habitants viuen i/o treballen en paisatges urbans, que per tant configuren més directament la nostra qualitat de vida. També són els llocs on es concentra la majoria de l'activitat comercial i turística. Per tant cal millorar la qualitat d'aquests paisatges, evitar la continuïtat urbana, mantenir el caràcter rural dels nuclis històrics, i integrar les zones industrials i comercials.

Objectiu estratègic 4. Unes carreteres més respectuoses pel que fa a la morfologia i més integrades en el paisatge

Les carreteres són les vies principals d'accés i el lloc de primera aproximació als paisatges, per això han de respectar i potenciar l'harmonia dels paisatges. S'ha de reduir l'impacte ambiental i paisatgístic de les carreteres, i crear una xarxa de camins discreta que garanteixi accedir al medi natural d'una manera respectuosa. A més, la xarxa viària es podria aprofitar

com a recurs educatiu i turístic de descoberta i sensibilització envers el paisatge.

Objectiu estratègic 5. Unes instal·lacions turístiques i de lleure de qualitat i respectuoses amb els paisatges que les envolten
La gran majoria dels habitants i molts turistes fan servir les instal·lacions turístiques i de lleure. Per això és necessari que aquest paisatge sigui de qualitat de manera que es percebi una bona qualitat paisatgística al país. Es proposa de potenciar solucions de disseny integrades al paisatge, millorar aquests paisatges en alguns punts, i potenciar diversos tipus d'activitats turístiques en aquests paisatges durant tot l'any. Cal evitar a més, la duplicitat d'algunes instal·lacions o activitats en un espai tan reduït com el del territori andorrà.

Objectiu estratègic 6. Un turisme diversificat que conegui els paisatges i els seus valors i que els respecti

El paisatge és un recurs visual i escènic, i és la base de la creixent demanda social d'activitats recreatives i turístiques. Per tant és necessari ampliar i millorar l'oferta turística lligada al paisatge, però respectant-lo. És necessari mantenir l'atractiu comercial en els paisatges urbans, i potenciar el turisme cultural.

Objectiu estratègic 7. Una població que coneix i estima tots els paisatges d'Andorra

Perquè l'Estratègia prosperi cal un coneixement millor i una sensibilitat més gran envers el paisatge tant de la societat andorrana com dels poders públics. Cal que tothom s'impliqui i es comprometi en l'Estratègia nacional del paisatge, per a la conservació, la gestió i la valoració del paisatge.

Les accions per al període 2012-2015

Per al període 2012-2015, el departament de Medi Ambient ha efectuat una tria de les accions prioritzades com a més urgents i importants pels assistents al Fòrum de l'Estratègia nacional del paisatge, tenint en compte alhora la seva viabilitat quant a mitjans humans necessaris i econòmics.

S'han escollit vint-i-una accions, de les quals cinc són transversals i permeten assolir tots els objectius de qualitat paisatgística. A més a més, s'ha procurat que a cada objectiu hi correspongui almenys una acció, de manera que hi ha d'una

a cinc accions per objectiu. El calendari de les accions 2012-2015 va ser aprovat pel Govern en la sessió del 15 de febrer del 2012, després que es presentés a les persones que van participar en el Fòrum.

ACCIONS		2011	2012					2013					2014					2015				
Accions transversals, objectius 1 a 7																						
Promoure la millora paisatgística a tot el país prioritant les carreteres i les zones més freqüentades siguin tant naturals com urbanes: 1 establir uns inventaris periòdics de punts negres d'impacte ambiental i paisatgístic 2 establir un pla d'acions periòdic per eliminar els punts negres 3 realitzar les accions previstes																						
AT.1			1	2	3	3	3	1	2	3	3	3	1	2	3	1	2	3				
AT.2	Crear una comissió nacional del paisatge																					
AT.3	Elaborar una normativa sobre el paisatge		reducció					en Govern i amb col·laboració														
AT.4	Potenciar l'ús de les energies renovables amb menys impacte ambiental i paisatgístic		altres fonts																			
AT.6	Revisar i tramitar la Llei d'avaluació ambiental estratègica de plans i programes i d'impacte ambiental de projectes												en Govern i amb col·laboració									
objectiu 1: Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats																						
1.1	Redactar i aprovar una llei de conservació de la natura		reducció					en Govern i amb col·laboració														
1.2	Establir un pla de gestió de les moltes																					
objectiu 2: Uns paisatges rurals revaloritzats o potenciats																						
2.1	Potenciar el sector agrari com a peça imprescindible de diversificació econòmica del país																					
objectiu 3: Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, endreçats, acollidors pel turisme i afhors agradables per viure-hi																						
3.1	Modificar la llei general d'ordenament del territori i urbanisme																					
objectiu 4: Uns paisatges urbans de qualitat i ben integrats en el paisatge																						
4.1	Establir les eines necessàries per garantir la integració paisatgística de les carreteres																					
4.2	Estudiar i establir mesures alternatives al tractament hivernal amb sal de les carreteres																					
objectiu 5: Uns instal·lacions turístiques i de lleure de qualitat i respectuoses amb els paisatges que les envolten																						
5.1	Minimitzar els impactes paisatgístics de les grans instal·lacions turístiques i de lleure																					
objectiu 6: Un turisme diversificat conxorxidor i respectuós amb els paisatges i els seus valors																						
6.1	Establir una diagnosi i unes propostes d'adequació de la xarxa de refugi per fomentar el seuerisme de muntanya (condicionament del refugi guardat de Sorteny, 2 construcció del refugi guardat del Madriu)			1										2								
6.2	Establir un label de qualitat paisatgística																					
6.3	Continuar utilitzant el paisatge per la promoció turística del país																					
objectiu 7: Una població que coneix i estima tots els paisatges d'Andorra																						
7.1	Aprovació de les accions de l'Estratègia nacional del paisatge (ENPA) pel Govern																					
7.2	Afiliació dels comuns a l'Estratègia nacional del paisatge i participació en la implementació de les accions																					
7.3	Promoure l'afiliació dels agents implicats dels sectors econòmics i de la societat civil a l'Estratègia nacional del paisatge																					
7.4	Formar els tècnics i professionals que intervenen en la gestió, la modificació, la restauració i la planificació del paisatge																					
7.5	Millorar els programes educatius escolars per fomentar el coneixement i l'estima del paisatge d'Andorra basats en el contacte directe amb el paisatge i les vivències																					

Fig. 1. Calendari de les accions 2012-2015

A continuació s'exposen aquestes accions classificades segons els objectius que permetin assolir. Els anys entre parèntesis n'indiquen la durada.

3.1. Les accions transversals (objectius de l'1 al 7)

Acció AT.1 Promoure la millora paisatgística a tot el país prioritant les carreteres i les zones més freqüentades, tant naturals com urbanes (2012-2015)

És necessari cuidar la imatge del país tant per als visitants com per a la població que hi vivim per millorar la qualitat de vida. Per això cal tractar amb cura les zones visibles mitjançant operacions senzilles de millora, com ara retirant materials o residus, col·locant apantallaments, o embellint certes façanes. En el marc d'aquesta acció, els departaments de Medi

Ambient i de Patrimoni Natural i el Cos de Banders han desenvolupat un inventari de punts negres a tot el país. Juntament amb els comuns es fan actuacions per resoldre'ls. També s'ha creat un apartat de foto denúncia a la web del departament de Medi Ambient on els ciutadans poden penjar fotos i localitzar els punts negres que trobin, i també poden veure quan s'han resolt.

Acció AT.2. Crear una comissió nacional del paisatge (2012)

Cal un òrgan per coordinar, seguir i avaluar les actuacions en el marc de l'Estratègia nacional del paisatge. Aquest òrgan és la comissió constituïda per tècnics dels departaments del Govern afectats i dels comuns a la qual es podrien incorporar altres agents d'altres entitats per fer el seguiment de les accions que els concerneixin.

Acció AT.3. Elaborar una normativa sobre el paisatge (2012-2013)

La ratificació del Conveni europeu del paisatge requereix que els països contractants reconeguin jurídicament el paisatge. Per tant és necessari disposar d'una llei marc sobre el paisatge o integrar un articulat sobre aquesta qüestió en un o diversos textos legals. En aquesta normativa s'han de transposar els principis i els compromisos del Conveni d'integració del paisatge en les diverses polítiques, indicant la manera com caldria fer-ho a Andorra, i també s'han de preveure eines per a la integració paisatgística de les actuacions que es fan sobre el territori. L'objectiu d'aquesta acció també és donar un marc jurídic a l'Estratègia nacional del paisatge.

Acció AT.4. Potenciar l'ús de les energies renovables amb menys impacte ambiental i paisatgístic (2012-2015)

Actualment Andorra depèn molt de la importació d'electricitat i dels productes petrolífers, amb les consegüents emissions contaminats a l'aire que produeix l'ús d'aquestes energies. Caldria tendir cap a la producció i la utilització d'energies renovables, però de baix impacte ambiental i paisatgístic; i fomentar l'autoconsum, però mitjançant instal·lacions que no malmetin el paisatge. En aquesta acció es tracta d'incorporar els criteris ambientals i paisatgístics que s'han de tenir en compte en el *Llibre blanc de l'energia*.

Acció AT.5 Revisar i tramitar la Llei d'avaluació ambiental estratègica de plans i programes i d'impacte ambiental de projectes (2013)

Aquesta llei permetria dotar el país de les eines necessàries

per garantir que els plans i els projectes previstos d'ordenació del territori es duguin a terme amb les millors garanties de no-agressió al medi ambient i d'integració paisatgística. Aquesta acció consisteix, doncs, a revisar, millorar i consensuar un projecte de llei perquè sigui aprovat pel Govern i el Consell General.

3.2. Les accions per a l'objectiu 1. Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats

Acció 1.1. Redactar i aprovar una llei de conservació de la natura (2012-2013)

És l'acció més important per assolir l'objectiu 1. En aquesta llei, de la qual ja s'ha presentat un primer projecte de text als comuns, està previst regular les diverses figures possibles d'espais protegits i els mecanismes de creació d'aquests espais, la protecció de les espècies, i l'accés rodat al medi.

Acció 1.2. Establir un pla de gestió de les molles (2013-2014)

Hi ha més de 1.700 molles inventariades a Andorra, incloent-hi basses, estanys i patamolls, que són d'una gran biodiversitat i representen tan sols al voltant del 2% de la superfície del país. Són de gran valor ecològic però també paisatgístic, la seva situació en unitats d'alta muntanya i el contrast cromàtic de les aigües amb l'entorn els donen un valor afegit. Algunes, no obstant això, estan amenaçades per activitats humanes, com les estacions d'esquí, la sobrecàrrega de bestiar i la construcció d'infraestructures. Quan l'aprovi el Govern, aquest pla ha de permetre preservar les molles prioritàries, restaurar les degradades i fer un seguiment periòdic de les més amenaçades. Amb l'entrada en vigor a Andorra, el novembre passat, del Conveni de Ramsar, aquest pla és cabdal per assolir-ne els compromisos.

3.3. Les accions per l'objectiu 2. Uns paisatges rurals revalorats o potenciats

Acció 2.1. Potenciar el sector agrari com a peça imprescindible de diversificació econòmica del país (2012-2015)

El rol del sector agrari en el manteniment del paisatge tendeix a desaparèixer amb les possibilitats constructives del sòl i per això és necessari implementar mesures de diversificació i activació d'aquest sector per poder-lo mantenir. Es tracta de dissenyar mesures com el foment de la ramaderia extensiva d'alta muntanya i l'estudi i la recerca de nous productes

agrícoles, com plantes aromàtiques, vinya, o tòfona. Cal fomentar el turisme rural i altres activitats complementàries de l'agricultura, com les granges escola i la venda directa de productes. Seria necessari crear sistemes de promoció i comercialització del conjunt de productes agrícoles i promoure la gastronomia del terror.

3.4. Les accions per a l'objectiu 3. Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, endreçats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

Acció 3.1. Modificar la Llei general d'ordenament del territori i urbanisme (2012)

Per disposar d'uns paisatges de qualitat, acollidors i agradables per viure-hi és indispensable que la planificació territorial tingui en compte els paisatges i en promogui la conservació i la gestió. Per tant, la normativa de base de l'ordenació territorial ho ha de regular.

Amb l'aprovació, el juliol del 2012, d'una modificació de la Llei d'ordenació territorial i urbanisme s'ha fet un primer pas en aquest sentit, atès que s'hi ha incorporat la necessitat que els plans urbanístics es modifiquin i tinguin en compte els criteris de sostenibilitat ambiental i l'obligació de vetllar per la conservació dels paisatges.

3.5. Les accions per a l'objectiu 2, uns paisatges rurals revalorats o potenciats; i per a l'objectiu 3, uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

Acció 2.3.1. Mantenir i restaurar els boscos de ribera (2012-2015)

Els boscos de ribera són elements importants del paisatge que acompanyen i marquen el traçat dels cursos d'aigua als fons de les nostres valls. Ocupen tan sols un 0,6% de la superfície del país. Amb el creixement urbà, aquestes formacions vegetals desapareixen als fons de les valls dels rius principals i a les parts baixes dels seus afluents. D'altra banda, pel que fa a les formacions vegetals dels marges dels rius secundaris, en alguns casos estan en abandó i caldria fer-ne un manteniment per evitar riscos. Es planteja, doncs, dur a terme operacions periòdiques de manteniment i millora d'aquestes franges de ribera.

3.6. Les accions per a l'objectiu 4. Unes carreteres més respectuoses pel que fa a la morfologia i més integrades en el paisatge

Acció 4.1. Establir les eines necessàries per garantir la integració paisatgística de les carreteres (2013)

Per reduir l'impacte visual i paisatgístic de les carreteres es proposa desenvolupar una sèrie d'eines, com un plec de prescripcions tècniques relatives al disseny de carreteres i als plans de restauració que s'han d'aplicar, i un catàleg de solucions de disseny constructiu que defineixi quines solucions integrades paisatgísticament s'han d'adoptar en funció dels paisatges que travessin.

Acció 4.2. Estudiar i establir mesures alternatives al tractament hivernal amb sal de les carreteres (2013)

Actualment el COEX està treballant en la reducció de l'ús de la sal a les carreteres i, de fet, ja se n'ha reduït molt el consum amb l'ús de la salmorra. En aquesta acció es proposa de fer un estudi de les alternatives aplicables amb els seus pros i contres, i després d'unes proves pilot implementar la que s'ajusti millor a les necessitats de la mobilitat hivernal, de manera que disminueixin els efectes sobre el medi i el paisatge, com ara la vegetació recremada a les vores de les carreteres i les acumulacions de neu amb sal vora els rius, que acaba desmillorant la qualitat de l'aigua a l'hivern.

3.7. Les accions per a l'objectiu 5. Unes instal·lacions turístiques i de lleure de qualitat i respectuoses amb els paisatges que les envolten

Acció 5.1. Minimitzar els impactes paisatgístics de les instal·lacions turístiques i de lleure (2012-inici del 2013)

Aquestes instal·lacions presenten una imatge de natura modificada que caldria millorar paisatgísticament integrant millor les obres i les instal·lacions, i cuidant la imatge de les edificacions i les infraestructures associades. També cal millorar la neteja i l'endreçament d'aquests entorns, sobretot amb vista a una desestacionalització d'activitats.

3.8. Les accions per a l'objectiu 6. Un turisme diversificat que conegui els paisatges i els seus valors i que els respecti

Acció 6.1. Establir una diagnosi i unes propostes d'adequació de la xarxa de refugis per fomentar el senderisme de muntanya (2012-2015)

És important de potenciar el coneixement i l'estima del nostre país i les seves muntanyes a través del turisme de muntanya. Per això cal proposar nous productes turístics sostenibles relacionats amb la muntanya i el paisatge. Es tracta d'incrementar la xarxa de refugis i afegir-ne dos de guardats,

a Sorteny i al Madriu, per facilitar que es pugui fer la volta a Andorra a peu pel GR País, però també per potenciar altres camins. Més a llarg termini, es podria plantejar la valoració i la senyalització d'elements del patrimoni cultural de muntanya en els camins que així ho permetin, i oferir rutes temàtiques al voltant de les activitats tradicionals de muntanya d'Andorra (orris de muntanya, carboneres, forns...).

Acció 6.2. Establir un segell de qualitat paisatgística (2013)

Els segells de qualitat són per recompensar els agents que respecten certes normes de qualitat i/o ambientals. D'aquesta manera ho poden indicar al consumidor com a valor afegit i com a reclam. Un estudi sobre diversos segells elaborats evidencia que un segell interessant per a Andorra com a país podria ser el Biosphere Responsible Turism, promogut per l'Institut de Turisme Responsable. Per accedir a aquesta certificació, Andorra hauria de definir una política del paisatge i establir criteris d'integració paisatgística d'infraestructures i la senyalització d'elements i mobiliari d'àrees naturals. Aquest segell també es pot atribuir a establiments o instal·lacions turístics.

Acció 6.3 Continuar utilitzant el paisatge per a la promoció turística del país (2012-2015)

Es tracta d'organitzar un producte turístic lligat al paisatge, ampliat respecte al que ja hi ha i de cara a temporades fluïxes d'afluència turística. Ja s'han fet accions, com ara circuits ecoturístics amb els comuns, miradors, la guia de camins d'Andorra... Es tracta, doncs, de crear més activitats lligades al paisatge i d'estudiar quins recursos naturals pot ser interessant de fer conèixer.

3.9. Les accions per a l'objectiu 7. Una població que coneix i estima tots els paisatges d'Andorra

Acció 7.1. Aprovar les accions de l'Estratègia nacional del paisatge (ENPA) per part del Govern (2012)

Les accions de l'Estratègia nacional del paisatge van ser aprovades pel Govern el 16 de febrer del 2012, de manera que es va iniciar i consolidar el procés d'implementació d'aquest instrument.

Acció 7.2. Aconseguir l'adhesió dels comuns a l'Estratègia nacional del paisatge i participació en la implementació de les accions (2012-2013)

Part de les accions definides en l'Estratègia nacional del paisatge són de competència compartida entre el Govern i els

comuns o són directament competència dels comuns, els quals ja han participat a través dels seus tècnics i representants en l'establiment dels objectius de qualitat paisatgística i en les accions corresponents. Seria necessari que els comuns s'adherissin, doncs, a l'Estratègia nacional del paisatge mitjançant un document del tipus carta del paisatge o un conveni.

Acció 7.3. Promoure l'adhesió dels agents implicats en els sectors econòmics i de la societat civil a l'Estratègia nacional del paisatge (2012-2014)

Si bé la col·laboració de les administracions nacional i locals és cabdal, també és molt important la col·laboració i l'adhesió de totes les entitats socials i econòmiques que estiguin concernides per l'Estratègia. Cal un compromís de tothom per assolir els objectius de qualitat paisatgística mitjançant l'adhesió a un document marc.

Acció 7.4. Formar els tècnics i els professionals que intervenen en la gestió, la modificació, la restauració i la planificació del paisatge (2012 i 2014)

L'actual desenvolupament territorial crea la necessitat de formar professionals amb coneixements, habilitats i aptituds per dissenyar projectes integrats i conservar els valors naturals i culturals del paisatge. Aquesta acció consisteix en l'organització de seminaris i formacions per aportar coneixements complementaris als tècnics i als professionals que intervenen en el territori i en el paisatge.

Acció 7.5. Millorar els programes educatius escolars per fomentar el coneixement i l'estima del paisatge d'Andorra basats en el contacte directe amb el paisatge i les vivències (2012-2015)

Per conservar uns paisatges diversificats i de qualitat, és necessari que es promoguin mitjançant l'escola, integrant eines i programes educatius que fomentin el coneixement i l'estima del paisatge basats en la interacció directa entre els escolars i el paisatge.

Els programes educatius es poden completar incloent en els continguts curriculars eines i programes educatius sobre el paisatge. Aquests programes també han de preveure sortides fora de l'aula per impulsar la descoberta i la vivència, i l'estudi del medi i dels paisatges.

En paral·lel, el departament de Medi Ambient, mitjançant el Centre Andorra Sostenible, ha desenvolupat una exposició i un taller sobre paisatge que s'ofereixen als escolars, i es preveu continuar desenvolupant accions d'aquesta mena.

Conclusió

L'Estratègia nacional del paisatge és el marc per a la preservació, la gestió i l'ordenació dels nostres paisatges amb vista al 2020.

Aquest document fixa set objectius de qualitat paisatgística que s'han d'assolir el 2020. Els tres primers objectius concerneixen respectivament un dels tres tipus de paisatge dominants a Andorra i que cal preservar o millorar: els paisatges naturals d'alta muntanya, els paisatges naturals i rurals de la muntanya mitjana i els paisatges urbans. El quart objectiu és aconseguir unes carreteres més respectuoses amb el paisatge. El sisè i setè objectius tenen a veure amb el turisme i el paisatge, i apunten cap a la millora dels paisatges de les instal·lacions turístiques de lleure i cap a un turisme diversificat, coneixedor i respectuós dels paisatges. Finalment, el setè objectiu és la condició indispensable per a l'èxit de l'Estratègia a curt i llarg termini: que la població conegui i estimi tots els paisatges.

Gràcies a l'elaboració del ventall força ampli de les vint-i-una accions 2012-2015 presentades, i amb la col·laboració de tots els actors implicats, es podran assolir en bona mesura els set objectius de qualitat paisatgística que marca l'Estratègia.

Amb tot, Andorra ja ha assolit una part de les obligacions concretes amb el Conveni europeu del paisatge, i ha establert unes línies de treball per a la conservació, la gestió i l'ordenament dels paisatges que s'adeqüen als principis d'aquest conveni.